

2010 – motoringi edukas hooaeg

Muhu Noorte Motoringi võistlus-aasta võib lugeda edukaks, võtsime osa 15-st võistlusest, neist kaks toimus Muhus.

Minikrossikates saavutas Eesti karikasarja ekspertklassis 32 võistleja seast 6. koha Karl Lõbus, uustulnukate klassis 36 osavõtja seast 10. koha Gerit Siiner.

Võrreide Eesti karikasarja külkorvidel kolmas koht Mati-Peeter Lang ja Gerit Siiner, poodiumi oli kohti kokku 12.

Tubliti sõitu näitasid ka Henri Luik ja Priit Alas, kõige noorem Jaas Jakusov sõitis enda esimesel võistlusel Muhu kõrvitsarallil ATV-ga välja kolmanda koha.

Kuigi võistlused on selleks aastaks läbi, käivad rataste ehitamine ja treeningud täie hooga. Tegime ka koristustalgud Piiril endises sõjaväeosas asuval krossirajal. Motoringi noored lõövad

Sport ja heakord tehnikasajandil.

käed külge, kus vaja - tänud kõigile toetanud.

ringist osavõtjatele! Ootame uusi ringi liikmeid igal

Täname Muhu valda ja Palu, laupäeval Soondas.

Jaanat, kes on meid rahaliselt Paavo Aavik

Käsitööselts "Oad ja Eed" sügis-talvistest tegemistest

Novembris osalesime Tallinna ja Helsingi Mardilaadal.

Tallinna Mardilaadaga olid seotud pooled seltsi liikmetest, mitmed olid väljas oma müügi-kohtadega ja kõik jäid väga rahule. Kes Mardilaadaga seotud ei olnud, said sellelgi aastal võimaluse bussiga Mardilaata külastada, tänusõnad meie poolt Raimondile.

Helsingi Mardilaadal osalesime tänu Saaremaa Turundusühistu kutsele, kes taotlesid Leader programmi kaudu toetust. Ilma toetuseta minek ei oleks tulnud kõne allagi, sest omal käel minnes oleks kulud olnud liiga suured, Turundusühistu organiseeris meie eest kõik, meil jäi siit ainult kaup ning tublid esindajad Kai ja Tiina bussile saata. Kui järgmisel aastal samasugust võimalust pakutakse, siis ära ei ütleks.

26. novembril tähistati GO Spas kodanikupäeva konverentsiga, kus tunnustati maakonna parimaid MTÜ-sid. Kümne tunnustatu seas, kes said raamatu "Meie inimesed", oli ka käsitööselts.

28. novembril tutvustasime Piiril Väravahi poekeses ja Puidukojas TTÜ Säätva Aarengu Klubi liikmetele Muhu vana ja uemat käsitööd.

5. detsembril käisime Haapsalu naistele tikkimist õpetamas.

Detsembris enne jõule on meil plaanis mõneks päevaks käsitööpood lahti teha, sest peaaegu iga päev küsitakse meie tooteid, kogu aeg me müüjat seal külma tõttu hoida ei saa, aga töö ajal saavad aidata kõrval töötavad Lambanaha naised.

Kui keegi soovib enne tutvuda kaubaga, mis meil valminud, siis käsitööseltsi liikmete tooteid on üleval ka www.laat.ee kodulehel. Käsitööseltsi "Oad ja Eed" nimel

Kaia Veskimeister

Saarte kultuuriprogrammi toetuse

pälvisid kümne projekti hulgas Saarakiri OÜ projekt "Meite Muhu mustrid" (suurim toetus, 35 000 kr) ja Muhu vallavalitsus tantsurühma "Ätses" ajaloo jäädvustamiseks (3000 krooni).

Programm hõlmab Eesti püsilanikega saari.

Juubelite rohke aasta hakkab lõppema

2010. aasta on olnud paljude juubelite aasta. Juubeldamine algas 1. oktoobril, kui pidasime Muhu valla 20. aastapäeva.

Järgmine juubel toimus 6. novembril Hellamaa külakeskuses. Üritus algas maakondliku rahvamuusikapäevaga. Oli tore näha, et külakeskuse saal jäi väikeseks kõigile neile, kes olid rahvamuusikast huvitatud. Kohal olid Orissaare muusikakooli noored, Leisi Värksid, Valjala kanneldajad, Laulusõbrad ja külalised naaber- saarelt Hiiumaalt. Valjala kanneldajad olid ise valmistanud endile pillid ja õppinud ka mõned lood nendel juba selgeks. Tõeliselt hakkajad!

Teine pool peost oli pühendatud Laulusõpradele, kes tähistasid sel sügisel oma 25. aastapäeva. Neid tuli õnnitleda nii palju inimesi, et kohati oli raske seisu kohta leida. Seda oli tore näha, kui palju sõpru

neil on. Eks nad oma pika tegevusega on toetanud ka kõiki Muhu taidlejaid.

Ja viimaks meie Ätse rühma juubel. Ka neil oli palju sõpru, kes neid õnnitleda tahtsid.

Muhu põhikooli saal oli päris rahvast täis kohe. Külalisi oli ka kõrvalsaarelt Saaremaalt.

Siinkohal tahan veelkord õnnitleda meie juubilare ja soovida neile ikka jõudu ning jaksu ka edaspidiseks.

Hetkel on meil vallas palju tublised taidlusringe – lisaks eelnimetatutele on veel segarühm, naisrühm Tokkroes, segakoor ja meesansambel. Meie taidlejad on

olnud vaatamata kõigile vintsutustele väga tublid ja hakkajad. Suur tänu teile selle eest!

Täna ringide juhendajaid ja soovin teile jõudu ikka edasi tegutsemiseks.

Suur tänu Külasea külaseltsile, et nad on rikastanud oma tegevusega Muhu valla kultuurimaastikku.

Ilusat rahulikku jõuluaega kõigile muhulastele!

Hellamaa külakeskuse juhataja Tiina Jõgi

Ülal:
Leisi Värksepääd rahvamuusikapäeval.
Kõrval:
tänamine. Esiplaanil Oie Pärtel.

2 x Ilmar Põldemaa

Pilk mööduva aasta kogemustepagasile

2010. aastast saab peagi ajalugu. Praegu, kui aasta lõpuni on jäänud loetud päevad, on paras aeg teha pilguheit tagasi, milline see aasta oli Muhu vallale ja saarele.

Aasta algus ei olnud kindlasti optimismi sisendav: oli omavahe- lisi arusaamatusi, ilmataat pani meid proovile, üldine majandusprog- noos oli kehvapoolne, töötuse määr suur ja rahvast tabasid palgakärped – aasta töötas tulla pingeline ja raske.

Jah, aasta on olnud keeruline ja väga tööine, pakkudes samal ajal ka ohtralt rõõmuhetki. Hoolimata suhteliselt kehvadest aegadest, õnnestus sel aastal realiseerida mitmed eelmistel ja sel aastal algatatud ettevõtmised: remonditi lasteaia ühenduskoridor, tänu koostööle Caparoli värvifirmaga sai lasteaed uue välisvärvi ja uue ilme sai ka lasteaia ümbrus, valmis sai Hellamaa külakeskuse ühisköök, Liival vahetati kõik soojatorustikud, mustkatte said Linnuse küla algus, Piiri küla tee ja lasteaia hoo- vi teed, jätkus eramajapidamistele mõeldud hajaasustuse veeprog- ramm.

2010. aasta oli muhulaste jaoks kindlasti **juubeliürituste** aasta. 1. oktoobril 1990. aastal sai Muhu vald esimesena Eestis peale 40- aastast vaheaega taas valla õigused – seega tähistasime 20. juubelit peale valla taasloomist. Pidupäeval toonitati korduvalt, et vald on kasvanud välja lapseeas, kogenud rõõme-muresid, teinud arukaid otsuseid, ent kindlasti ka viga – tähtis on, et oskame tehtud vigadest õppida. Tööd on tehtud Muhu valla arendamisel kõvasti ja tööd on teha kõvasti!

Valla tähtpäeva tähistati väga meeolukalt ja väljapeetult Muhu spordihoones. Kindlasti andis sobivalt kujundatud, valgustatud ja meeldiva üllatusena ka suhteliselt hea akustikaga saal usku ideele, et hoonest kujuneb lähiaegadel sobiva kultuurimaja puudusel tõeline Muhu kultuuri- ja vabaajakeskus.

Sel aastal pidasid oma tähtpäevi mitmed meie kultuuripärlid: Tokk- roes tähistas 5. sünnipäeva, Laulu- sõbrad ja Ätses mõlemad oma 25. juubelit. Need ja valla sünnipäev olid kindlasti üritused, kus oli eriline ja uhke tunne olla muhulane ning õnnelike inimestega vald on kindlasti ka ise õnnelik.

Ka rahalise poole pealt lõpeb aasta valla jaoks ilusasti. Valla

peamine tululikkas, s.o üksikisiku tulumaks, on laekunud väga hästi. Kui eelarvet koostades plaanisime vastavalt majandussituatsioonile tulumaksu laekumise vähenemist 9% võrra võrreldes 2009. aastaga, siis tegelikkuses on laekumine isegi pisut parem kui 2009. a ja reaalset tähendab see aasta lõpuks ca 1. milj. kroonist ülelaekumist. Ka muud tulud on laekunud enam-vähem plaanitul ja kulused tehtud vastavalt eelarvele. Valla jaoks tähendas see ka seda, et me ei pidanud võtma eelarves plaanitud laenu soojatorustike rekonstrueerimise omaosaluse katteks, vaid saime selle investeeringu teha omavahenditest.

2010. aasta lõpus avaldati ka OÜ Geomedia poolt koostatud Eesti kohalike omavalitsuste (KOV) võimekuse edetabel aastatel 2006-2009. Eks igasugused edetabelid ja nende koostamise kriteeriumid tekitavad alati teatavaid küsimusi ja vaidlusi, ent samas neid jälgitakse ning võrreldakse end teistega. Lühidalt uuringu tulemustest. Muhu on perioodi 2006-2009 tulemusena 108. kohal (hindamisel 226 KOV-i), kusjuures eraldi võttes 2009. aastal olime 70. kohal.

Mis siis on kõrvalt vaadatuna ja analüüsi tulemustena **meie tuge- vad ja nõrgad küljed**? Kehvad on meil rahvastiku näitajad, sh inimeste arv, ülalpeetavate arv, rahvastiku taastootmispotentsiaal (15-49-aas- tate naiste osakaal) jms - ilmselt meile endalegi teada faktid, samuti on väike ka töökohtade arv saarel. Keskmised näitajad on meil palga- ja maksumuud, töötute arv tööealise elanikkonna kohta, haridus-, majandus- ja keskkonakaitsekulud eelarves.

Head näitajad on meil omavalit- suste finantsolukorra analüüsi punktides: - valla võlakooormus on väike, omafinantseerimise võime- kus normaalne jms.

Huvitava faktina võib veel välja tuua, et meil on väga kõrged sotsiaalse kaitse kulud ühe elaniku kohta, samuti on meil vallas palju vaba aja teenuseid pakkuvaid asutusi ning ka valla eelarves on vaba aja valdkonna kulude (kultuur, sport, turism, seltsitegevus jms) suurus eelarves ühe elaniku kohta väga kõrge näitaja, võrreldes teiste valdadega.

Ent Muhu - see ei ole ainult vald oma tegemiste - toimetamistega. Vallale annavad oma näo siin elavad inimesed, tegutsevad ettevõtted, toimuvad üritused. Alati on rõõm

lugeda ja reaalset näha muhulaste poolt kordasaadetut: on see siis Pädaste mõis oma saavutustega, Uisu ehitus, Muhus asuv 2010. a Eesti kauneim puitehitis, raamat „Meite Muhu muustrid“ ja meie käsitöö, „Juu Jääb“ – seda nimekirja võiks jätkata pikalt.

Hea meel on, et liikumine ja **tervislikud eluviisid** on taas populaarsemaks saanud. Küllap palju lusti pakkus eelmisel talvel Liivale rajatud liuväli ja jõudu- mööda korrashoitud suusarajad. Taastati ka Muhu Jooksu tradit- sioon, mis üllatas meeldivalt just rahvasportlaste suure osakaaluga. Oma liikumisrõõmu saavad kind- lasti ka meie tantsurühmade liikmed.

Mis jääb kripeldama aastast 2010?

Kuigi teatud mahus sai ka sel aastal teedesse investeeritud, oleks saanud seda oluliselt rohkem ja kvaliteetsemalt, kui lumi, mis teatud koguses toob meile ainult rõõmu, poleks vallaeelarvet isukalt sõõnud.

Kõige enam on siiski kahju ajast, rahast ja energiast, mis on kulunud uue **sotsiaalkeskuse** ehitusvaid- luste peale. Kahjuks on praeguse aja mahukate ehitushangete juures tihti peale tegu mitte ehituslike, vaid juriidiliste küsimuste lahendamise- ga. Nii sai ka meie puhul juba tegelikult 2009. a lõpus selgeks, et riigihankel üliodava pakkumise teinud ehitaja ei kavatsegi pakutud summa eest hoonet valmis ehitada. Tänaseks on küll Muhu vald koos naabervaldadega lepingu ühe- poolselt lõpetanud ja kätte saanud ka ehitusgarantii alusel panga poolt makstud summa, ent mida ei ole, on uus sotsiaalkeskuse hoone. Uus riigihange on ettevalmistamisel ja kuulutatakse välja arvestusega, et ehitus saaks 2011. a kevadel jät- kuda.

Sellega sai välja toodud kindlasti ka 2011. a suurim soov ja eesmärk – uus sotsiaalkeskus peab enne järgmist talve saama katuse alla. Uue eelarve ja arengukava tegevus- plaani koostamise käigus on seatud mitmeid tegevusi järgmiseks aas- taks: alustatud on spordihoone ja lasteaia parkla eskiisprojektide teostamist, tööd käivad Kalandus- fondist rahataotlemiseks, et saada toetust Võrkaia ja Kallaste sada- mate kordategemiseks, plaanis on jätkata nii lasteaia saali remondi kui ka kaevuprogrammiga. Ideid ja

mõtteid on kindlasti nii valla- valitsuse kui volikogu poolt mit- meid, ent paraku teeb raha omad korrektuurid ja täpsemalt sellest kindlasti peale 2011. a eelarve kinnitamisest.

2011. aasta saab ka väljaspool vallasüsteemi olema Muhus tegus. Saaremaa TÜ on alustanud Liiva kaupluse laiendamise, samuti on algatatud planeering uue kauban- duskeskuse rajamiseks praeguse postkontori hoone asemele, Kaitse- ministeerium alustab õhuseireradari teenindamiseks vajalike hoonete ehitusega, loodetavasti jätkuvad tööd Kuivastu väikelaevade ja jahi- sadamas. Rõõmustavad uudised on ka Maanteeametilt, kes plaanib 2011. aastal Muhus viia mustkatte alla lõigu Piirilt Vanamõisani ja teha kruuskatte remonti Hellamaa- Nõmmküla teel koos kraavide ja teepervede korrastamisega, loo- detavasti on see eelduseks ka peat- sele tee mustkatte alla viimisele.

Lähituleviku tähtsaimaks üles- andeks on kindlasti vajadus leida viisid ja tee, kuidas toetada meie elukeskkonna ja ettevõtluse mitme- kesistamist. See ei ole kerge üles- anne: Eestis otsivad üle 200 oma- valitsuse võimalusi ja teid, kuidas suurendada läbi ettevõtluse oma tulubaasi, kuidas hoida elujõulisena omavalitsuse ühte alustala, s.o kooli ja kuidas hakkama saada üha suure- nevate kohustuste hulgaga. Ilmselt ei ole meie saareline asend ja sellest tulenevad probleemid majandus- likus mõttes meie suurim trump. Kindlasti on aga meil oma trumbid, mis tuleb selgelt välja tuua: arene- nud ja kvaliteetne turismivõrgustik (mis samas ei häiri kohalikku elukeskkonda), kaardistatud ja võimalusi pakkuv ettevõtlus- keskkond, kaugtöövõimalused jne.

Selle kõige juures on siiski täht- saim **inimese roll** ja see, kuidas suudame Muhus hoida ja leida haritud ja pädevaid spetsialiste igale elualale – kui meil ei ole seda päde- vust ja oskusi, ei aita meid ei riigi- ega EL toetused, meil lihtsalt pole jõudu vajalikke asju ellu viia.

Tean aga kindlalt, et muhulased oma visaduses ja töökuses seda suudavad. Täna vallavalitsuse nimel kõiki teid ilusa ja meelde jääva 2010. aasta eest Muhu saarel.

Ilusaid jõule ja meeldivat aastavahetust!

Raido Liitmäe

Muuseumiaastast emotsioonideta

Muhu Muuseumi külastas sel aastal 14 tuhat inimest, neist piletiga külastajaid oli 13 220.

Turiste käis meil maailma väga erinevatest paikadest: Soomest, Lätist, Saksamaalt, Leedust, Hollandist, Prantsusmaalt, Rootsi, Jaapanist, Hiinast, Venemaalt, Ukrainast, Tšehhist, Slovakkias, Hispaaniast, Kreekast, Kanadast, Ameerikast, Itaaliast, Austriast, Shveitsist, Austraaliast, Afganistanist, Nepaalist, Poolast, Indoneesiast.

Loomulikult oli palju lapsi, noori ja täiskasvanute grupe Eestist. Muhulased ise võiksid olla aktiivsemad, seda enam, et sissepääs on teile ju tasuta.

Muuseumi omatulu plaan oli sel aastal 423 400 tuhat, täitmine 1.12.2010 seisuga oli 451 268.

Muuseumis on arvel 1.12.2010 seisuga 11 610 museaali, neist sel aastal arvele võetud 411, kopeeritud 550 fotot ja videot võrgukettale ja arvutisse, retrospektiivselt sisendatud MUIS-i süsteemi 156 museaali.

Intervjuusid Muhu ajaloo ja pärimuse teemadel andsid Rutt Karemäe, Janne Tüür, Juta Peggel, Laine Tüür, Hilda Tüür ja Karita Vard.

Oma fondide ja mujalt hangitud materjalide abil on korraldatud 13 näitust Koguvas

- Kartul – meie teine leib
- Arseni Mölderil skulptuurid
- Läänemere kalad ja võrgu-parandamise riistad
- Meeli Krammi käsitööd
- Rändnäitus „Eesti kirjanikud karikatuuris“

- Muhu naise tanu
- Muhu suveniir
- Kudum ja vilt
- Läänemere sadamad
- Vaal
- Kooliõpikud ja koolitarbed 1860-1960
- 20 aastat Muhu valda. Fotonäitus Liival
- Muhuteemalised pühadekaardid.

Saaremaa Muuseumis avati meie abiga Signe ja Arseni Mölderil mälestusnäitus.

Muhu Muuseum kureeris muhulaste osalemist INEXTEX projekti jätkunäitusel Rootsist.

- Oleme kirjutanud Muhulasele
- Muhulasi Eesti Vabariigi sünni juures, Eda Maripuu
- Joosep Naaber – Ingvari maaletooja, Eda Maripuu
- Vassili Randmetsa mõtteid

Õnnelikud õpilased ja õpetajad pärast “Vana aja koolitundi”.

Karina Kütt

aiandusest, Eda Maripuu

- Muhu Muuseumis on kiired päevad, Lea Kuldsepp
- Jürikuu Muhu Muuseumis, Lea Kuldsepp
- 100 päeva muuseumis, Lea Kuldsepp
- Kudum ja vilt Muhu Muuseumis, Mai Meriste

Muuseumitunde külastas kokku 535 inimest:

- Muhu etnograafiline pulm - 164 õpilast
- Vana-aja koolitund - 68 õpilast ja 12 täiskasvanut
- Meisterdamistund - 124 õpilast
- Käsitöötunnid - 142 õpilast ja täiskasvanut
- Kirjandustunnid - 25 õpilast.

Muuseumi korraldatud üritustel käis publikut kokku 1358.

- Rahvakalendritähtpäevade tähistamine: küünlalühtripäev, vastlapäev, tuhkapäev, jüripäev, mihklipäev, mardipäev
- J. Smuuli sünnipäev seenioride ja juunioride vahelise luuletuste võistulugemisega
- Suvesimmanid, külapillimeeste kokkutulek ja muinastulede öö
- Saaremaa Rahvateatri etendused „Abruka aasimised“
- Tornimäe ja Orissaare näiteringide etendused
- Läti rahvatantsijate kontsert Toomal
- Muuseumiöö ja suvehooaja alguse tähistamine.

Kindlasti sai tehtud muudki, mis üleslugemist vääraks, kuid las need jutud jääda siis uude aastasse.

Minul isiklikult on ääretult hea meel, et Muhu Muuseumil on palju sõpru, kes meie kogudesse anne-

tanud nii esemeid, fotosid kui ka erinevaid dokumente (üle neljakümne annetaja) ja meie üritusi ja ettevõtmisi nii finantsiliselt kui moraalselt on toetanud.

Suur tänu Koguva küla rahvale sõbraliku ja mõistva koostöö eest!

Tuhat tänusõna muhu taidlajatele, eriti Ätse ja Tokkroesi väle-

datele tantsijatele ja Lõõtsmoorikutest pillimängijatele! Ilma teieta oleks meie suvine õuemuru Toomal tühi ja rõõmuta.

Rahulikku aastalõppu kõigile! Uute kohtumisteni!

Muuseumi rahva nimel,

Lea Kuldsepp

Noortevolikogu kutsub kõiki advendipiknikule 11. detsembril kl 19!

Kõik teed viivad...

Advendipiknikule

laupäeval, 11. detsembril
Kell 19.00

Muhu restoranis

Sissepääs Tasuta

Pidu nii vanadele kui noortele

Esinevad:
Ivo Linna
Meelis Mereäär
Lõõtsmoorikud
Kuldsed kellad & Robert
Sophie

Võta kaasa koek parimatele auhinnad!

Soovitame broneerida laudu
tel. 53303494

Korraldab Muhu noortevolikogu

Kui Luiskamal jõuluõlut tehti... (2)

Luiskama Timmu mälestusi lapseõlvest

Ühel hommikul, neli-viis päeva enne jõulut, ärkan tagakambri ahju taga voodis, kus magasime kahekesi noorema vennaga. Terve maja oli täis askeldust. Eeskambri õue viiv uks käis ühtevalu. Ajasin venna ka üles ning meil oli asi selge – õlletegu on käimas! Ruttu voodist välja ja tuhat-nelja rehetuppa. Siin avanes tore pilt: keskel tuba seisis suur tõrs, millesse ikka ja jälle kallati tulist vett. Tuba oli täis auru ning magusat linnakse ja kadaka lõhna. Pliidi peal olid kolm suurt katelt ääreni viit täis ja suured kuivad halud leegitsesid nende all. Isegi ahju ees koldes oli ahelate otsas üks katel ja selles keedetud kadakavett. Vanaisa ning isa mõlemad askeldasid täie andumuse ning tõsidusega, sest jõuluõlle tegemine see pole igapäevane töö. Humalad, mida vanaisaga suvel olime tapudest noppinud, toodi aidadst tuppa, isa oli neile lisaks ostnud veel mõne naela Hellamaa poest. Isa raputas need kõik tagakatla ja liigutas neid kõik aeg suure argiga. Humalatest tõusis kange ving, mis sundis naisi toast lahkuma. Meile meestele ei teinud see aga midagi. Tõrde olid kallatud linnaksed ja neile valati nüüd tulikuuma vett peale. Vanaisa ajas pliidi all veel rualatte tuliseks ja viskas neid tõrde, et seal vett kuumendada. Varsti anti meile lastele magusat meskit. Vanaema ning ema, kes õllest lugu ei pidanud, lasid omale paar raandat meskit jõuluks keldri viia, et seda hiljem juua. Olid linnaksed juba küllalt tõrres

ligunud, kallati sinna humalaviha juurde.

Seda mõrudaks muutunud meskit kutsuti nüüd juba virdeks. Virre kanti rabatõrde, kus ta nõrgus läbi kadakate ning õlgede ning puhta mahlana kanti tagasi suurde käima tõrde. Siin lasti see mõniaeg klaarida ning jahtuda leigeks. Õhtu eel, kui juba lambid põlesid, pandi pärm tõrde. Mõõdus tund, kaks, seisis virre tõrdes. Vanaisa kartis juba, et asi pole õige. Jumal hoidku, ega ometi midagi rasvast asja pole tõrde sattunud? Ehk polnud katlad küllalt puhtad? Kuid kõike kaaluti ja mõteldi ning midagi viga ei teatud olevat. Vanaisa jäi juba uniseks ja tahtis ahju peale ronida, et seal päevaväsimusest puhata, kui isa veel korra läks õlletõrt vaatama, millel oli valge palakas üle tõmmatud. “Kõib, kõib!” hüüdis isa, “mis vahukaar taga!” Vanaisa unustas kohe oma väsimuse ja tuli ka tõrre äärde. Võeti siis kadakapaga tõrrest vahutatavat vedelikku ning vanaisa ja isa rüüpasid seda ja pidasid seda mõni aeg suus, et tunda ta maiku. Seisti siis natuke aega vaikides, kuni isa ütles: “Kui ta p tule liig magus? Oleks vaka pealt võin veel kümme toopi juurde võtta!” Vanaisa ei vastanud selle peale midagi, vaid rüüpas kapast veel paar korda, rimputas nina ja maigutas suud ja lausus viimaks aeglaselt: “Kes tast paergu päris aru saab... Küllap homme hommiku oot tal täis rammu käes... Aga noh, küllap jääb joomata. Soist joojaid nüüd, oleks aga õlut anda olevat! Joovad viimaks ja taheperigi ää!”

Hommikul aeti õlu tõrrest nõudesse. See aga ei tahtnud sugugi

rahule jääda. Nõud olid püsti, pealmine vikk oli eest ära. Seal väikesest august pulbitses kõik aeg õlut välja, ajades suuri mulle ning vahtu, mis aga kord-korralt vähemaks jäid, kuni õhtu eel vikid tugevasti kinni löödi ja õllenõud veeretati ettekambri jaheda seinä äärde puualuse peale, et oodata jõule. Me lapsed ning vanaema läksime aga viima “laotseid”. See oli üks eriline sõpruse ning lugupidamise avaldus lähemate sugulaste ning sõprade vahel. Lassid kallati värsket õlut täis ning viidi sõpradele ja naabritele, kes omalt poolt saatsid oma märjukest samal viisil vastu. Kes laotseid läksid viima, need panid kirikuriided ülle, hobune rakendati saani ette ning kelluke seoti aisa külge. Oli ilus sõita hommikuvara läbi härmas-tunud metsa kellukeste tilinal. Vanaema juhtis hobust ja sõitis suure hooga Matsi või Andruse talu õue, kus elasid meie sugulased. Seal tuli terve pere õue. Vana Matsi Sei, vanaisa vend, kes armastas nalja, pajatas: “Ma arvasi, kui suurt kellalärmi kuulsin, et va Kuivastu parun oo metsas ää eksin, aga näe nüüd: Luiskama perenaine toob meile laotseid!” Võttis siis õllelassi, pani selle suu peale, üteldes aga enne: “Olgu terved odraõsujad ja õlletegijad! Lasku Jumal rõõmsad jõulud tulla!” Ütles siis veel mõned komplimendid, sest vana Sei oli peenike poiss, oli ta ju palju maailmas näinud, ning viis meid kõiki tuppa. Siin võttis meid vastu vana Mare ise, kelle jutul ning lühusel polnud piire ning kes oskas kõhali vastu võtta, olnud need siis kas mõisasaksad, õpetajad või lihtsad surelikud. Kõik leidsid südamlitku kohtlemist ning perenaise hele naer lõkendas terves majas. Ka meile kaeti kohe laud, pannid pandi pliidiil säriseva ning meie taskud topiti täis kompekke ning õnu. Seepärast me lapsed alati Matsile kippusime ning kui Matsi eit meile tuli, siis polnud meie rõõmul piire. Sama lahke oli vastuvõtt ka Andruse talus, kust vanaema oli pärit. Vana Andruse Tehve oli jälle teist nahka mees. Ettevõtlik ja kaval, ning äärmiselt töökas. Aidad olid tal täis vilja ning kuivatatud seakintse. Raha oli tal paar tuhat rubla Kuivastus kasude peal ning võlga oli tal kõigilt saada. Talu õues käis ta sirgelt kui tamm, suur kepp käes, ja vaatas, kellele tuleks pihta anda. Silma otsas ei sallinud ta laiska inimest. Isegi tema valged

kaheaastased orikad ei tohtinud laudas magada, vaid pidid põllul tõnguma ja rohtu sööma. Vana Tehve võttis meid väärrika rahuga vastu ja tõi viljasalvest kirjukaelaga pudeli välja, millest anti ainult vanaemale rüübata. Pudel peideti uuesti salve tagasi, et seda ainult arukorral sealt välja võtta. Nii-sugune kange mees oli Andruse Tehve... Nüüd puhkavad nad kõik Hellamaa männikus igaveses rahus.

Jõulu esimese püha hommikul tuli vana Konksi Jaagu hommiku vara Luiskamale, vahutav õllekapp käes. Juba õues hakkas ta laulma “Ma tulen taevast ülevalt, häid sõnumeid toon teile sealt!” Sisse tulnud, andis ta kõigile käega tere ja pakkus kapast juua. Isa otsis siis oma kastist sigari, mis ta suvel Riiast toonud ja pani selle vana Jaagule hamba. Vanamees oli parajas pühade tujus ning hakkas juba saksakeelt rääkima, mis ainult siis juhtus, kui ta oli palju jõulumärga võtnud. Isa ning vanaisa lasid siis eeskambrist esimese jõulunõu üles, mina näitasin piiruga tuld. Õlu purskas vahutava ojana lüpsikusse, vanaisa ning isa said mõlemad märjaks, piirgustus mu käes. Kui siis vanaisa ja isa tuppa tagasi tulid, sõnasid nad nagu ühest suust: “Seda pörgulist ei või illitagi, lõõb kohe pimeks!” Vana Jaak rääkis selle peale pika loo, kuidas kord Suurmõisas, kus ta noores põlves aiapoisiks oli olnud, terve nõu täis õlut oli õhku lendanud ja koka kaheks päevaks kurdiks lõonud...

Nii oli see Luiskamal, aastast kolm-nelikümmend tagasi.

Toimetuse märkus: Muhu- kui ka Saaremaal tehakse igas peres jõuluks koduõlut. Autori, riigikohtuniku, kodu, Luiskama põline talu asub Muhu lõunapoolses otsas, ilusas kasemetsa salus, umbes versta kaugusel mere-rannast. Sinna tallu on autori esivanemad tulnud Saaremaalt Põide kihelkonnast Ridala külast, millest tingitud Ridala nimede võtmise.

Rihalne – rehealune; laudi – lakk; viss – hästi tugev; raand – ämber; palagas – lina; tahepergi – (II sort õlut); lass – lähker; ülle – selga; illitama – natuke puutuma.

Allikas: Rahva Huvileht. Vastutav väljaandja: Vassiili Randmets. Tartu 1934-36 (ilmus vaid 3 numbrit).

Nr 1, 22. dets. 1934, lk 6-7.

Muhu meistrivõistlusi juhivad STÜ meeskond

II Muhu lahtistel meistrivõistlustel meeste võrkpallis osaleb sellel hooajal kuus meeskonda. Ka sellel aastal on Muhu mehed jaotatud kahte meeskonda (SK Muhu/Kehte ja OG/ Muhu). Detsembrikuu alguses lõppesid I ringi kohtumised, pärast I ringi on juhtimas Saaremaa Tarbijate Ühistu meeskond.

Tabeliseis pärast I ringi:

1. STÜ 12 p.
2. S-Link/ Tesman 10 p.
3. SK Muhu/ Kehte 9 p.
4. Kaarma 8 p.
5. OG/ Muhu 6 p.
6. Valjala 0 p.

Kalev Kütt

Noppeid

11. novembril kirjutas Meie Maa Pädaste restorani talvitumisest Tallinnas nime all NEH. Imre Sooäär seletas sealsamas ära ka meite neh-sõna tähenduse: “Neh” on üks väga vana ja munuke muhukeelne sõna. Eesti keeles sellele täpset vastet ilmselt polegi. Tähdenduse saab ehk edasi anda mitmest sõnast koosneva väljendiga: “Aga otse loomulikult ja mida sina siis mõtlesid!” Nehi lõpus on alati mõtteline hüüumärk ja seda sõna lausutakse veendumusega.”

6. detsembri Saarte Hääli kirjutas Vassili Auväärti lehemeheteest. 2. detsembri leht andis teada, et Tanel Toomi film „Pihtimus” kandideerib Oscarile.